

Відповідно до пунктів Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту), магістр повинен бути підготовлений до наукової, викладацької, професійної та соціальної діяльності; вільно і досконало володіти державною українською мовою; вміти спілкуватися іноземними мовами; знати основи української та світової культури, постійно прагнути до свого духовного, професійного і фізичного удосконалення [2]. Але до основних вимог підготовки магістрів дослідницького університету необхідно віднести поглиблену наукову та професійну підготовку.

Саме тому, не зважаючи на напрямки підготовки магістрів дослідницького університету, доцільно в магістерські програми ввести диференційований курс фізики – професійно зорієнтований блок, виділений із загального курсу фізики. Поглиблене вивчення теоретичного матеріалу диференційованого курсу фізики сприятиме виконанню основних вимог підготовки магістрів, зокрема, оволодінню магістрами професійно-спрямованих дисциплін; формуванню конкретних функцій наукової, дослідницької, інноваційної та практичної діяльності; забезпеченню конкурентноздатності на ринку праці.

Література

1. Про затвердження Положення про дослідницький університет” (Постанова Кабінету Міністрів України від 17 лютого 2010 р. № 163).
2. Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту) (Постанова Кабінету Міністрів України від 20 січня 1998р. № 65).

АКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ЛЕКЦІЙ З МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ БІОЛОГІЇ

Грицай Н.Б. (м. Рівне)

Реформування системи вищої освіти з огляду на процеси євроінтеграції, впровадження особистісно орієнтованої парадигми у навчально-виховний процес загальноосвітньої та вищої школи вимагає вдосконалення форм і методів навчання студентів ВНЗ.

Ще з часів Стародавньої Греції і Риму застосовувалася така форма організації навчання, як лекція. І лише у XIX столітті почали застосовуватись лабораторні та практичні заняття. У сучасній дидактиці лекцію розглядають і як форму навчання, і як метод.

Методика проведення лекцій детально описана у підручниках і навчальних посібниках з педагогіки вищої школи й окремих методик [1; 2; 4; 5; 6; 8]. Проте лекції з різних дисциплін мають свою специфіку. Особливо це стосується методики навчання біології, адже в цьому випадку лекції передбачають подвійну мету: ознайомлення студентів з навчальним матеріалом та формування їхньої методичної культури.

Серед наукових праць з цієї проблеми варто відзначити наукову працю Я. Фруктової [7], у якій вказано місце інтерактивної лекції в методиці навчання біології, а також дисертаційне дослідження Л. Орлової [3], у якому запропоновано тематику лекційних занять з методики навчання біології, засоби наочності до них, а також розроблено проблемні запитання і завдання до лекцій.

Метою нашого дослідження є окреслення засобів удосконалення методики проведення традиційної лекції.

Науковці визначають низку типових недоліків лекції як форми організації навчання: пасивність студентів, „привласнення” чужих поглядів, відсутність індивідуального та диференційованого підходу, критичного аналізу інформації та ін. [1; 2; 4; 5; 6; 8]. Тому важливим завданням для педагогів є удосконалення традиційної лекції шляхом активізації пізнавальної діяльності студентів у

процесі її проведення.

Учений-методист Я. Фруктова констатує, що такі реалії сьогодення, як „...збільшення питомої ваги самостійної роботи студентів; розширення спектру основних джерел інформації; поліцентричність, інтегративність освітнього середовища; суб'єкт-суб'єктні відносини викладача і студентів тощо, змушують не тільки зменшити кількість лекцій у навчальних планах, але й змінити методику їх підготовки та проведення” [7, с. 116].

На переконання В. Ягупова, лекція, яка відповідає сучасним дидактичним і виховним цілям, повинна формувати інтерес та прагнення до навчання, наблизити навчальний процес до умов професійної діяльності, сприяти обмінові знаннями, досвідом і почуттями [8]. З цією метою науковці пропонують використовувати такі види лекцій: лекцію-бесіду, або „діалог з аудиторією”, проблемну лекцію, лекцію-дискусію, лекцію-аналіз конкретної ситуації, лекцію-консультацію, лекцію із заздалегідь запланованими помилками, лекцію із зворотним зв'язком, лекцію-експеримент, лекцію-візуалізацію, мультимедійну лекцію, лекцію-презентацію, бінарну лекцію, або лекцію-дискурс та ін. [1; 2; 5; 6; 8], які стимулюють розумову діяльність студентів і підвищують якість їх підготовки.

Результати наукового пошуку дали підстави для виокремлення методів, прийомів і засобів навчання, які активізують пізнавальну діяльність студентів під час лекції. Наведемо їх на прикладі лекції з теми „Методика проведення біологічних екскурсій”. За формою проведення лекція належить до лекції-презентації. За допомогою мультимедійного проєктора викладачі демонструють слайди, розроблені до відповідної теми. Зокрема, презентація вищеназваної теми про екскурсії складається з таких слайдів: визначення екскурсії, її особливості як форми організації навчання, причини недостатнього використання екскурсій у загальноосвітніх навчальних закладах, принципи екскурсійної справи, вимоги до екскурсії, класифікація екскурсій, етапи проведення екскурсії, біологічні ігри під час екскурсій, „заповіді екскурсійної справи”, шляхи вдосконалення сучасної біологічної екскурсії. Розповідь викладача починається із прослуховування запису співу птахів, що активізує пізнавальну діяльність, створює позитивне емоційне налаштування на роботу. Крім того, майбутнім педагогам пропонують запитання і завдання для логічного мислення: проаналізувати, порівняти, навести приклади. Наприклад, запропонувати завдання для інструктивної картки, картки-визначника, правила біологічної гри, теми екскурсій у певний біогеоценоз. Важливим є об'єднання студентів у групи під час виконання завдань, що не тільки сприяє активізації кожного з них, але створює сприятливий психологічний мікроклімат у академічних групах.

Цікавою є практика, коли викладач дає майбутнім учителям проблемні запитання і завдання заздалегідь. Вони вдома читають літературу, готують відповіді на запитання, а викладач під час лекції уважно їх вислуховує. Ефективним є застосування під час лекцій різноманітних інтерактивних методів навчання (мозковий штурм, дискусія, диспут, елементи евристики тощо).

Вищезазначене дає підстави стверджувати, що існує чимало засобів вдосконалення методики проведення лекції з методики навчання біології. Головне, щоб студенти не лишалися пасивними слухачами, а брали активну участь у обговоренні актуальних методичних проблем. Завданнями подальших досліджень є розроблення методичних рекомендацій до проведення лекційних і лабораторно-практичних занять з методики навчання біології.

Література

1. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: підручник за рейтингово-модульною системою навчання / С. С. Вітвицька. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 384 с.

2. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / А. І. Кузьмінський. – К. : Знання, 2005. – 486 с. – (Вища освіта ХХІ століття).
3. Орлова Л. Н. Система методической подготовки учителей биологии в педагогическом вузе: дисс. доктора пед. наук: 13.00.02 / Орлова Людмила Николаевна. – Омск, 2005. – 382 с.
4. Педагогіка вищої школи : підручник / [В. П. Андрущенко, І. Д. Бех, І. С. Волошук та ін.]; за ред. В. Г. Кременя, В. П. Андрущенка, В. І. Лугового. – К. : Педагогічна думка, 2008. – 256 с.
5. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / за ред. З. Н. Курлянд. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2007. – 495 с.
6. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник / М. М. Фіцула. – К. : Академвидав, 2006. – 352 с.
7. Фруктова Я. С. Інтерактивна лекція як форма навчання студентів педагогічних вузів / Я. С. Фруктова // Наукові та методичні основи викладання біологічних дисциплін у педагогічних вищих навчальних закладах України: зб. тез доповідей науково-практичної конференції, 26–27 жовтня 2006 р. – К. : НПУ імені М.П. Драгоманова, 2006. – С. 103–105.
8. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посібник / В. В. Ягупов. – К.: Либідь, 2002. – 560 с.

КОМПЕТЕНТНЫЙ ПОДХОД В ОБРАЗОВАНИИ: ПОНЯТИЙНЫЙ АСПЕКТ

Гриценко Л.И. (г. Волгоград, Россия)

В последнее десятилетие возникла необходимость привести в соответствие работу массовой школы и запросы рынка, науки, производства. Появление компетентного образования – это ответ на вызовы общества, его главная идея – это *обеспечение органичной связи школы с жизнью*, обучение учащихся ещё в стенах школы способности «эффективно действовать за пределами учебных ситуаций и сюжетов», решать жизненно-ориентированные проблемы.

В самом общем виде сущность компетентного обучения заключается в перенесении акцента «с преподавательской активности учителя, который планирует, оценивает, задаёт вопросы, ставит задачи – преподаёт в широком смысле, на учебную деятельность, основанную на инициативе и ответственности самих учеников» [1, с. 17].

Основными понятиями компетентного обучения являются «компетенция» и «компетентность».

Можно выделить важные специфические признаки компетенции:

- компетенция носит *интегративный характер*. Во-первых потому, что в основе любой компетенции лежат *различные виды опыта* – интеллектуальный, деятельностный, творческий, эмоциональный, социальный, коммуникативный, личностный и т.д. Именно софункционирование разного типа (когнитивного, личностного, субъективного) опытов и обеспечивает разрешение сложных жизненно-ориентированных ситуаций. Во-вторых, интегративность компетенции проявляется в том, что она включает знания, умения, опыт *из различных сфер науки и жизни*, так как предназначена для решения комплексных проблем.
- содержанием компетенции являются ситуации, задачи, *неалгоритмического типа* (проблемы).
- компетенция предполагает выполнение *целостного акта деятельности*, включающего такие звенья, как постановка цели, отбор средств, планирование, исполнение и контроль-рефлексию.
- структура конкретной компетенции – это *список частных задач*, переведённых на язык действий, которые необходимо выполнить для